

Geschiedenis van de waterschapsbelasting

“Wie betaalt bepaalt”

Het Nederlandse systeem van waterschapsbelasting is uniek in de wereld en heeft zijn oorsprong in de middeleeuwen. Inwoners van de “Lage Landen” wisten toen al, dat anders weinig terecht kwam van wonen en werken op vaderlands grondgebied. De belasting op grondbezit was hierbij de vroegste vorm van waterschapsheffing.

De grondeigenaren waren ook meteen de eerste bestuurders van een waterschap, want “wie betaalt, bepaalt”. In 1255 installeerde graaf Willem II het eerste officiële waterschapsbestuur, “de heemraad van Rijnland”. Deze waterschapsraad hield zich bezig met het poldergebied langs de Oude Rijn in Holland en Utrecht. De leden die ‘heemraden’ werden genoemd, kwamen als het nodig was bijeen om oplossingen en regels af te spreken voor problemen met waterstanden en wateroverlast. Ook zorgden zij voor toezicht en handhaving. Deze aanpak vormde later de basis voor ons beroemde poldermodel, de Nederlandse overlegcultuur. Pas in de 19^e eeuw kwam de overheid om de hoek kijken. Tot die tijd regelden waterschappen zelf hun werk en inkomsten.

Grondwet

In 1848 werd de taak van de waterschappen in de grondwet vastgelegdⁱ en dit had grote gevolgen voor het belastingstelsel. Voortaan waren de waterschappen verantwoordelijk voor het totale waterbeheer. Dit betekende dat de waterschappen niet alleen moesten zorgen voor de aanleg en het onderhoud van waterkeringen, maar ook voor de aanleg en het beheer van waterwegen, met alle uitgaven van dien.

Waterschapswet

Met de toenemende bebouwing van grond ontstond in de 20^e eeuw een scheefgroei tussen de inkomsten via grondbelasting en de uitgaven van de waterschappen. In de jaren 50 steeg weliswaar de opbrengst van de waterschapsbelasting van 47 miljoen gulden naar 100 miljoen gulden, maar deze belasting werd vrijwel uitsluitend opgebracht door agrariërs, en de opbrengst was bij lange na niet voldoende. De waterschappen besloten daarom een brandbrief te sturen naar de regering. Het kabinet stelde hierop een speciale commissie samen die zich over het geldprobleem moest buigen. Dit leidde tot het advies om een speciale Waterschapswet in te voeren, die er overigens pas in 1992 zou komen.

Vervuild water

Ondertussen kregen de waterschappen in de jaren 60 te maken met een toename van milieuvervuiling. Tot die tijd was het heel normaal om vervuild water direct te lozen op zee of op het oppervlaktewater. Daarom werd nu ook een milieuheffing ingevoerd voor huishoudens en bedrijven met de gedachte “De vervuiler betaalt”. Daarnaast werd door de groei van de economie, en de

bijbehorende verstedelijking, de aanleg van een duurzaam rioolstelsel steeds belangrijker, en hiermee ook de bouw van grote afvalwaterzuiveringsinstallaties. Dit bracht gigantische investeringen met zich mee.

Huishoudens

Het zou nog tot begin jaren 90 duren tot de Waterschapswet het mogelijk maakte om iedereen in het waterschapsgebied, dus ook ingezetenen, te belasten. Een gemiddeld gezin betaalt tegenwoordig €325 per jaar aan het waterschap. Het geld dat de waterschappen binnenhalen, is geormerkt voor waterbeheer. Het mag nergens anders aan worden besteed. Zo is het nog steeds, tot op de dag van vandaag.

ⁱ Ook nu nog is het waterschap geregeld in artikel 133 van de Grondwet.